

Література

1. Вайнола Р.Х. Педагогічні засади особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук. К., 2009. 46 с.
2. Заверико Н.В. Сучасні підходи до профілактики адиктивної поведінки підлітків у загальноосвітньому закладі // Соціальна педагогіка: теорія та практика. Луганськ : 2008. №2. С. 61–66.
3. Ковчина І.М. Основи соціально-правового захисту особистості: навч.-метод. посіб.; за заг. ред. А.О. Ярошенко. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. 297 с.
4. Омельченко С.О. Теоретичні та методичні основи взаємодії соціальних інститутів суспільства в формуванні здорового способу життя учнів загальноосвітніх навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : 13.00.05 «Соціальна педагогіка». Луганськ, 2008. 46 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї І ШКОЛИ В РОБОТІ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

О.Д. Ветрова,
науковий керівник Л.І. Міщик
Україна, Сумська область, м. Глухів,
Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка

Обдарованість і розвиток творчих здібностей особистості виступають умовою перетворення, оновлення і гармонійного розвитку нашої держави. Саме тому в сучасній соціально-педагогічній теорії та практиці особливої значущості набуває проблема забезпечення належних соціально-педагогічних умов і створення соціального середовища, сприятливого для виховання особистості з високим рівнем сформованості творчих здібностей.

Створення соціально-педагогічних умов передбачає формування в обдарованих дітей просоціальних стереотипів життєдіяльності, позитивних установок на взаємодію з оточуючими, зняття психологічної напруги, тривожності, агресивності, формування конструктивних навичок спілкування, створення атмосфери гармонійної взаємодії. Соціально-педагогічні умови, які сприяють успішній адаптації обдарованих дітей до соціального середовища, розглядаються нами як підґрунтя, що забезпечує ефективність реалізації соціально-педагогічних технологій роботи з обдарованими дітьми.

Отже, проблема створення необхідних умов реалізації соціально-педагогічних технологій роботи з обдарованими дітьми є актуальною на сьогодні, адже впровадження їх в життя сприятиме створенню позитивного середовища для навчання, виховання і соціалізації обдарованих дітей і молоді.

У вітчизняній науковій думці тлумачення поняття «умови» є досить невизначене. Так, під терміном «сприятливі умови життя» Л. Ємельяненко визначає сприятливі умови довкілля, праці та побуту, які забезпечують збереження та поліпшення здоров'я населення [7]. В свою чергу, Ю.Чернецька під соціально-педагогічними умовами розуміє сукупність обставин, що створюються в середовищі під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників та забезпечують взаємодію підлітків з цим середовищем, засвоєння ними соціального досвіду, залучення до соціуму, збереження здоров'я, розвиток свідомості й здатності до самовизначення [8]. За визначенням О. Панагушиної

умови – це багатопланова і змістовно наповнена дефініція, яка за своєю суттю є комплексом певних обставин, від яких залежить формування взаємин «суб'єкт - суб'єкт», що зумовлюють взаємодію та розв'язання цілісних завдань [5]. Н. Завгородня під соціально-педагогічними умовами розуміє забезпечення оптимізації управлінським процесом соціального виховання учнів, актуалізації творчого потенціалу інноваційних педагогічних технологій в освітньо-виховному процесі, що сприяє самовихованню, самовдосконаленню особистості і розкриттю її творчих можливостей [2].

Науковці розглядають соціально-педагогічні умови відповідно до предмета дослідження, проте всі умови спрямовані на створення обставин для гармонійного розвитку особистості. Під соціально-педагогічними умовами ми розуміємо сукупність певних умов (фактів), які створюються в соціальному середовищі (система родинно-шкільних взаємовідносин) та сприяють позитивній соціалізації та гармонійному розвитку обдарованої дитини молодшого шкільного віку.

Аналізуючи дослідження в напрямку вивчення соціально-педагогічних умов роботи з різними віковими групами, ми дійшли висновку, що взаємодія сім'ї і школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку буде реалізовуватись за рахунок створення і дотримання відповідних соціально-педагогічних умов. Відтак, неодмінною умовою взаємодії сім'ї і школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку є врахування педагогами і батьками вікових та індивідуальних особливостей обдарованих учнів. Адже будь-який вплив на особистість, як стверджує Г. Сорочка, здійснюється через її індивідуальні особливості, темперамент, своєрідність характеру, здібності, інтереси, нахили, що дозволяє вибирати найбільш ефективні шляхи взаємодії особистості з навколишнім світом [6, с. 8]. Таким чином, знання фізіологічних, психологічних та індивідуальних особливостей обдарованого учня, сприяє визначенню конкретних виховних завдань, вдалій побудові процесу взаємодії, де б дитина могла виявити свої можливості, здібності, творчий потенціал, набути почуття власної гідності та значущості, самовизначитись та самореалізуватись.

Саме тому, наступною умовою взаємодії сім'ї і школи є педагогічна компетентність не тільки вчителів, а й батьків, тобто спеціально психолого-педагогічна їх підготовка, знання та вміння, які необхідні для ефективної роботи з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку. На сьогоднішній день перед закладами освіти постає завдання не тільки знайти ефективні форми організації навчально-виховного процесу, а й залучити до нього батьків та громадськість на правах учасників спільної діяльності. Таким чином, важливою умовою роботи з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку є забезпечення партнерської взаємодії і обдарованих дітей, і батьків, і вчителів, і громадськості.

Оскільки взаємодія сім'ї і школи успішно здійснюється за рахунок партнерської взаємодії всіх суб'єктів даного процесу, важливою умовою є організація діяльності таким чином, щоб її суб'єктом виступали не тільки вчителі, а й батьки та діти, і щоб ця діяльність мала добровільний та особистісно-мотиваційний характер участі в ній. Чим активнішу позицію будуть займати учасники взаємодії, тим ефективнішою буде робота з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку.

Ще однією з важливих соціально-педагогічних умов взаємодії сім'ї і школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку є системність і послідовність організації цього процесу. Тобто, процес взаємодії потребує обґрунтованої системи, яка розробляє перспективи взаємодії батьків, вчителя та громадськості і передбачає безперервність даного процесу.

Ефективність процесу взаємодії сім'ї і школи значним чином залежить і від педагогічних технологій. У сучасній виховній системі активно використовується та розробляється чимала кількість педагогічних засобів, інноваційних форм і інтерактивних методів, які спрямовані на реалізацію мети виховання обдарованих дітей та молоді.

Як зазначає Г. Сорока, вони передбачають спільну взаємопов'язану діяльність педагогів, учнів, сім'ї, шкільного колективу та інших суб'єктів процесу виховання з метою формування поглядів, переконань, навичок поведінки [6, с. 12].

Необхідною соціально-педагогічною умовою взаємодії сім'ї і школи у роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку є позакласна виховна робота. Перевага надається інноваційним формам і інтерактивним методам роботи: рольові ігри, написання ділових листів та звернень, статей до місцевих газет, організація інтерв'ю, спеціальних випусків шкільної преси і радіо, благодійних акцій, прес-конференцій, робота шкільних гуртків, клубів, музеїв, волонтерських загонів тощо.

Таким чином, процес взаємодії сім'ї і школи у роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку буде ефективним за таких соціально-педагогічних умов: врахування вікових та індивідуальних особливостей розвитку особистості обдарованої дитини; системність, послідовність і безперервність процесу взаємодії сім'ї і школи; забезпечення партнерських стосунків в процесі взаємодії; педагогічна компетентність вчителів і батьків обдарованих дітей; формування мотивації до взаємодії; застосування інноваційних форм та інтерактивних методів взаємодії у позакласній роботі; добровільний та особистісно-мотиваційний характер участі всіх суб'єктів процесу взаємодії.

Література

1. Єфімова І. Педагогічна технологія «Створення ситуації успіху» та інтерактивні методи перевірки знань // Українська мова та література в школі. 2009. №20. С.22.
2. Завгородня Н.М. Педагогічні умови соціалізації обдарованих учнів у навчально-виховному середовищі загальноосвітнього навчального закладу: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка». Х., 2006. 221 с.
3. Коленіченко Т.І. Соціально-педагогічні умови адаптації людей похилого віку до нового соціального середовища // Соціальна педагогіка: теорія і практика. 2010. №20. С.4-9.
4. Литвиненко С.А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Професійна освіта». К., 2005. 375 с.
5. Панагушина О.Є. Соціалізація підлітків у діяльності молодіжних організацій : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка». Херсон, 2008. 277 с.
6. Сучасні виховні системи та технології: навчально-методичний посібник для керівників шкіл, вчителів, класних керівників, вихователів, слухачів ІПО. Харків : Веста: Видавництво "Ранок", 2002. 128 с.
7. Управління конфліктами 6 зб. тренінгових вправ: навч. посіб. / Л.М. Ємельяненко, О.В. Корчевна, О.М. Леоненко, О.Ю. Гулевич, Ю.І. Коновалов; Жерж. вищ. навч. заклад «Київ. Нац. економ.ун-т. Вадима Гетьмана»; аг. ред. Л.М. Ємельяненко, О.В. Корчевна. К.: КНЕУ, 2008. 421 с.